

Luciano Berio

Luciano Berio (1925 – 2003): Ο Οδυσσέας έφυγε

Λίγο προτού αρχίσει η προγραμματισμένη συναυλία, στο καινούριο θέατρο της Ρώμης, στο Parco della Musica, στις 27 Μαΐου 2003, ο υποδιευθυντής της Ακαδημίας της Αγίας Καικιλίας, ο Sergio Perticaroli, ανήγγειλε το θάνατο του συνθέτη [Luciano Berio](#). Ένας εκ των μεγαλύτερων εκπρόσωπων της διεθνούς μουσικής πρωτοπορίας, γεννημένος στην Oneglia (Λιγουρία), το 1925, ο Berio ξεκίνησε τις σπουδές του με τον πατέρα του (Ernesto) και τον παππού του (Adolfo), συνθέτες και εκτελεστές του εκκλησιαστικού οργάνου, μεγαλώνοντας σε ένα περιβάλλον, στο οποίο η μουσική αποτελούσε μέρος της καθημερινής ζωής. Στο τέλος του πολέμου, το 1945, μπήκε στο Ωδείο G. Verdi του Μιλάνου, όπου σπούδασε σύνθεση με τον Giulio Paribeni και τον G. D. Ghedini και διεύθυνση ορχήστρας με τον A. Votto και το C. M. Giulini.

Αποφοίτησε το 1951, και με μια υποτροφία του Ιδρύματος Koussevitzky συνέχισε τις σπουδές του με το Luigi Dallapiccola στο Berkshire Festival στο Tanglewood (Massachusetts) το 1952. Εκεί είχε τη δυνατότητα να ακούσει τη πρώτη συναυλία ηλεκτρονικής μουσικής, που πραγματοποιήθηκε στο Museum of Modern Art στη Νέα Υόρκη τον Οκτώβρη της ίδιας χρονιάς. Ενθουσιασμένος επιστρέφοντας στο Μιλάνο, αποφάσισε, μαζί με ένα άλλο μεγάλο συνθέτη, τον Bruno Maderna (1920-1973), να ιδρύσουν το Studio di fonologia της RAI, το οποίο εγκαινιάστηκε το 1955, όπου συνεργάστηκαν μεταξύ των άλλων ο Luigi Nono, ο John Cage και ο Henri Pousseur. Σε αυτή την περίοδο ανήκουν τα πρώτα ηλεκτρο-ακουστικά έργα (*Thema-Omaggio a Joyce*, *Allez-Hop*, *Visage*).

Από το 1956 δίδαξε στο Darmstadt, αργότερα στη Summer school του Dartington, στο Mills College στην Καλιφόρνια, και επίσης, στο Πανεπιστήμιο Harvard και στο Juilliard School της Νέας Υόρκης.

Στην δεκαετία του '60 μελετούσε την έθνικ και παραδοσιακή λαϊκή μουσική (*Passaggio*, *Folk songs*, *Laborintus II* 🎧), και τη μεγάλη σειρά των *Sequenze* 🎧 για σόλο όργανο, *Voci* 🎧). Ακολούθησαν έργα όπως *Sinfonia*, *Opera*, *Linea and points*, *Cries of London*, και το εξαιρετικό *Coro* 🎧 για 40 φωνητικά και οργανικά ζευγάρια. Αφορμή επιστροφής του στην Ευρώπη στάθηκε ο P. Boulez που τον κάλεσε να διευθύνει το ηλεκτρο ακουστικό τμήμα του IRCAM στο Παρίσι (από το 1974 έως το 1980), όπου, μαζί με το φυσικό G. Di Giugno, δημιούργησαν το ψηφιακό σύστημα 4X. Το 1987, μετά από πολλές διαπραγματεύσεις, κατάφερε να ιδρύσει και το *Centro Tempo Reale* στην Villa Strozzi στη Φλωρεντία, καινούριο κέντρο έρευνας για τη δημιουργία μουσικών έργων χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες.

Το έντονο ενδιαφέρον για τη φυσική ποιότητα του ήχου, για την ακουστική, το ηχόχρωμα, και τη γλώσσα, η περιέργεια της εξερεύνησης σε οποιοδήποτε πολιτισμό, όπως η ένταση της ιαπωνικής τέχνης, το θέατρο Noh ή η μουσική της Ινδίας, τον οδήγησαν στις διάφορες μεθόδους έρευνας και σύνθεσης. Από δω ξεπήδησε η σειραϊκή μουσική και οι εμπειρικές εξελίξεις των χρονών 50', καθώς η χρήση του υλικού προερχόμενο από την λαϊκή παραδοσιακή μουσική και τα τραγούδια των Beatles.

Δεν παραμέλησε να ασχοληθεί και με την όπερα, μουσικό είδος με μεγάλη ιστορική παράδοση: *Passaggio*, *Opera*, *La vera storia*, *Un re in ascolto*, *Ούτις* και *Cronaca del luogo* μαρτυρούν πώς και ο σύγχρονος συνθέτης μπορεί και πρέπει να γράφει όπερες όπως στο παρελθόν, για να μην διακοπεί η ιστορική συνέχεια του είδους.

Η ανεξάντλητη δημιουργική ενέργειά του, του αποκόμισε πολλά βραβεία: το Siemens – Musikpreis (1989), το βραβείο του Ιδρύματος Wolf (1991), το χρυσό λιοντάρι από τη Μπιενάλε της Βενετίας (1995), και το Praemium Imperiale από τη Japan Art Association (1996).

Επίσης έλαβε τιμητικά διδακτορικά από το City University του Λονδίνου (1980), τα Πανεπιστήμια της Σιένα (1995) και του Τορίνο (1999).

Απο το 2000 ήταν πρόεδρος της Ακαδημίας της Αγίας Καικιλίας της Ρώμης. Το 2002 είχε συνθέσει το φινάλε που ο Ruccini δεν είχε τελειώσει για την όπερα *Turandot* (σε αντικατάσταση αυτού του Alfano). Ο θάνατος τον βρήκε ενώ σχεδίαζε ένα έργο για χορωδία και ορχήστρα, και μια όπερα, *Viaggio a Roma* (Ταξίδι στην Ρώμη), ελεύθερη ερμηνεία της όπερας του Monteverdi *Poppea*, παραγγελία της Όπερας του Los Angeles.

Μπορείτε να δείτε τον πλήρη κατάλογο έργων του Berio στο σχετικό πρόγραμμα της Βιβλιοθήκης μας ([Εργογραφία](#)).